

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu wyrokiem z dnia 20 lipca 2018r. uznał oskarżoną E. K. za winną tego, że:

w okresie od 11 maja 2016 roku do 28 czerwca 2016 roku w P., działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, będąc dyrektorem (...) w P. obowiązującym, na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego (j.t. Dz.U. z 2016 roku, poz. 356), do zajmowania się sprawami majątkowymi tego podmiotu, nadużywając udzielonych jej uprawnień w zakresie zarządzania mieniem, zawarła akty notarialne z dnia 11 maja 2016 roku o sygn. repertorium (...) i z dnia 28 czerwca 2016 roku o sygn. repertorium (...) w Kancelarii Notarialnej (...) Spółka cywilna, w których nieodpłatnie zrzekła się na rzecz (...):

- prawa użytkowania wieczystego nieruchomości składającej się z działek gruntu oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o łącznym obszarze 82.81.61 ha położonych w miejscowości S., gm. O., powiat (...), województwo (...) oraz prawa własności wzniesionych na tej nieruchomości i stanowiących odrębne nieruchomości budynków, ujawnionych w księdze wieczystej budynków, dla których to praw Sąd Rejonowy w Nowym Tomyślu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), o wartości 11.161.583,42 zł,
- prawa użytkowania wieczystego nieruchomości składającej się z działek gruntu oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o łącznym obszarze 3.26.01 ha położonych w miejscowości M., gm. P., powiat (...), województwo (...) oraz prawa własności wzniesionych na tej nieruchomości i stanowiących odrębne nieruchomości budynków ujawnionych w księdze wieczystej budynków, dla których to praw Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), o wartości 4.953.380,19 zł,
- prawa użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem geodezyjnym (...) o obszarze 2.20.00 ha położonej w miejscowości G., gm. B., powiat (...), województwo (...) oraz prawa własności wzniesionych na tej nieruchomości i stanowiących odrębne nieruchomości budynków ujawnionych w księdze wieczystej budynków, dla których to praw Sąd Rejonowy w Rawiczu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), o wartości 1.123.991,00 zł,
- prawa własności nieruchomości, składającej się z działek gruntu oznaczonych numerami geodezyjnymi (...), o łącznym obszarze 0.58.20 ha, położonych w miejscowości M., gmina P., powiat (...), województwo (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), o wartości 79.705,24 zł,
- prawa własności nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu oznaczoną numerem geodezyjnym (...), o obszarze 0.51.00 ha, położonej w miejscowości M., gmina P., powiat (...), województwo (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), o wartości 142.661,82 zł. o łącznej wartości 17.461.321,67 zł,

powodując koszty wyżej wymienionych aktów notarialnych w kwocie 10.900,03 zł poniesione przez (...) w P. oraz doprowadzając ten Ośrodek do poniesienia kosztów związanych ze zwrotem podatku VAT naliczonego w związku z zawarciem umowy zrzeczenia się w kwocie 834.962,00 zł, a nadto pomimo dokonania czynności bezpłatnego zrzeczenia się praw do wyżej wymienionych nieruchomości po stronie (...) w P. pozostał obowiązek spłacenia zakupu w systemie ratalnym działek w M. o nr (...)dwóch rat o łącznej wartości, co najmniej 114.780,32 zł oraz poprzez czynność prawną zrzeczenia się spowodowała wycofanie przez (...) w P. wniosków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w P. o dofinansowanie tego Ośrodka w trzech projektach na kwotę 92.169,91 zł, a następnie w dniu 10 czerwca 2016 roku zawarła z Województwem (...) umowę użyczenia nieruchomości objętych wyżej wskazanymi aktami notarialnymi, która to umowa miała obowiązywać od dnia 12 maja 2016 roku do dnia 12 maja 2019 roku z możliwością jej rozwiązania przez każdą ze stron za uprzednim pisemnym trzymiesięcznym wypowiedzeniem, przez co działania te pozbawiły (...) w P. majątku, utrudniając w ten sposób prawidłowe gospodarcze funkcjonowanie tego podmiotu i spowodowały u niego szkodę majątkową w wielkich rozmiarach w łącznej kwocie, co najmniej 18.514.133,93 zł,

tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 296 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to na podstawie art. 296§3 k.k. wymierzył jej karę 2 (dwóch) lat pozbawienia wolności, a na podstawie art. 33 §2 k.k. karę 300 (trzystu) stawek dziennych grzywny przyjmując, iż jedna stawka dzienna wynosi 15 (piętnaście) zł.

Na podstawie art. 41§1 k.k. w zw. z art. 43§1 k.k. orzekł wobec oskarżonej E. K. zakaz zajmowania stanowisk związanych z zarządzaniem majątkiem Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego na okres 15 (piętnastu) lat, a na podstawie art. 46§1 k.k. orzekł wobec oskarżonej E. K. obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz (...) z siedzibą w P. kwoty 18.514.133,93 (osiemnaście milionów pięćset czternaście tysięcy sto trzydzieści trzy złote dziewięćdziesiąt trzy grosze) zł.

Nadto Sąd orzekł o kosztach i zasądził od oskarżonej E. K. na rzecz oskarżyciela posiłkowego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi kwotę 3.960 zł stanowiącą wydatki z tytułu ustanowienia pełnomocnika, a na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 356,32, - zł. Na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. 83 nr 49 poz. 223 ze zm.) nie wymierzył oskarżonej opłaty.

Apelacje od powyższego wyroku złożyli obrońca oskarżonej i prokurator.

Obrońca oskarżonej zarzucił Sadowi I instancji:

I. „...Obrazę przepisów postępowania, która wpłynęła na treść rozstrzygnięcia w sprawie tj.:

1) obrazę art.7 kpk polegającą na dowolnej, a nie swobodnej ocenie:

- wyjaśnień złożonych przez E. K. i uznaniu za niewiarygodne jej wyjaśnień w części dotyczącej motywacji przy zrzeczeniu się majątku (...), braku poinformowania jej o negatywnych skutkach tego zrzeczenia, podczas gdy w związku z treścią pozostałych wyjaśnień oskarżonej oraz zeznań świadków, którym Sąd przyznał przymiot wiarygodności, na ocenę wyjaśnień oskarżonej winny mieć wpływ okoliczności związane z przeprowadzoną przez oskarżoną konsultacją z podmiotem prowadzącym obsługę prawną Zarządu Województwa w zakresie zrzeczenia się majątku (...), a także okoliczność, w jakim zakresie wątpliwości dotyczące tego zrzeczenia zostały przedstawione oskarżonej przez pozostałych współpracowników, w konsekwencji zaś błędną ocenę subiektywnego przeświadczenia oskarżonej, co do powyższych elementów przez Sąd,
- zeznań złożonych przez W. N. i uznaniu ich za wiarygodne w zakresie dotyczącym obecnego funkcjonowania (...) tj. niemożliwości wypełniania zadań statutowych, podczas gdy zeznania pozostałych świadków zatrudnionych w (...) oraz dowody z dokumentów zgromadzone w sprawie wskazują na dalszym intensywnym prowadzeniu działań przez (...) w zakresie działalności statutowej oraz trwającą współpracę w Województwem (...),

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na treść orzeczenia, przejawiający się w:

1) błędnym ustaleniu, iż po stronie oskarżonej E. K. istniał zamiar bezpośredni nadużycia uprawnień oraz wyrządzenia szkody w rozumieniu art.296 § 1 kpk, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, iż E. K. działała w sposób nieświadomy odnośnie bezprawności swojego czynu, albowiem konsultowała się z biurem radców prawnych Urzędu Marszałkowskiego (...) w P. oraz W. (...) K. G., co do legalności zrzeczenia się majątku (...), tj. organem nadzorczym w stosunku do (...), uzyskując informację o legalności takiego zrzeczenia się majątku oraz legalności uchwały Zarządu Województwa w tym zakresie, nadto uchwała to podjęta przez Zarząd Województwa w dalszym ciągu istnieje, jest legalna i prawomocna,

2) błędnym ustaleniu, że E. K. była informowana przez R. J. oraz księgową B. K. o negatywnych skutkach zrzeczenia się majątku (...), polegającym na błędnym dorozumianym przez Sąd przyjęciu, iż E. K. została poinformowana przez w/w osoby o całokształcie konsekwencji związanych ze zrzeczeniem się majątku (...), podczas gdy informacje te były w

zasadzie ograniczone przez te osoby do „wyrażania wątpliwości” oraz informowania o możliwym naliczeniu podatku VAT,

3) błędnym ustaleniu, że E. K. spowodowała szkodę w majątku (...), podczas gdy przeniesienie nieruchomości oraz prawa użytkowania wieczystego przeniesione zostały w istocie z majątku Skarbu Państwa pod zarządem Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego do majątku Skarbu Państwa pod zarządem (...), tj. nie powstała jakakolwiek szkoda w majątku publicznym *stationes fisci*,

4) błędnym ustaleniu przez Sąd, że zachowanie E. K. było zachowaniem społecznie szkodliwym w wymiarze większym niż znikomy,

5) błędnym ustaleniu, iż E. K. zamiarem bezpośrednim obejmowała wolę wyrządzenia (...) szkody majątkowej w wysokości 92.169,91 zł spowodowanej wycofaniem przez (...) wniosków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w P. o dofinansowanie, podczas gdy oskarżona nie miała ani woli, ani wiedzy o możliwości wystąpienia takich konsekwencji przy zrzeczeniu się majątku (...),

6) błędnym ustaleniu, iż pozostała do zapłaty przez (...) kwota 114.780,32,- zł tytułem rat za zakup działek nr (...) położonych w M. stanowi szkodę, albowiem kreowana byłaby przez Sąd podwójna odpowiedzialność po stronie oskarżonej, gdyż w przypadku przyjęcia winy oskarżonej za popełniony czyn, winna odpowiadać albo z tytułu kwoty spłaty należnych za całą nieruchomość, nie pozostałych rat, albo z tytułu wartości nieruchomości, której własność została przeniesiona, nie zaś jak ustalił Sąd, na podstawie obu tych tytułów i kwot,

7) błędnym ustaleniu, że w związku ze zrzeczeniem się majątku (...) utrudniona została działalność statutowa (...), podczas gdy jednostka ta w dalszym ciągu wykonuje swoje zadania statutowe w zakresie nie mniejszym niż przed zrzeczeniem się majątku,

III. Niezależnie od wyżej przywołanych zarzutów, w świetle ustalonego przez Sąd I instancji stanu faktycznego, obrazę prawa materialnego przejawiająca się w:

1) naruszeniu art.296 §1 kk polegającym na błędnej interpretacji znamienia tego przepisu, tj. nadużycia uprawnień i w konsekwencji błędnym zastosowaniu tego przepisu, albowiem zachowanie E. K. tj. zrzeczenie się majątku (...), będącego jednostką samorządu terytorialnego na rzecz (...), także jednostki samorządu terytorialnego, a tym samym pozostawienie tego majątku w sferze władztwa publicznego, jest czynnością prawną przewidzianą przepisami ustawy o gospodarce nieruchomościami (art. 16 ust. 1 i 2) oraz ustawy o ośrodkach doradztwa rolniczego (art.2 ust.2, art. 8 ust.3) nie stanowi, więc przestępstwa w rozumieniu art. 296 § 1 kk...”

Mając na uwadze powyższe uchybienia obrońca oskarżonej wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonej E. K. od zarzucanego jej czynu.

Prokurator zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze wobec oskarżonej E. K. i zarzucił Sądowi I instancji:

„...rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonej E. K. w punkcie 1 wyroku kary – wyrażająca się w niewłaściwej ocenie okoliczności obciążających i łagodzących dotyczących oskarżonej i wymierzeniu jej kary 2 lat pozbawienia wolności, – przez co kara ta jest nieadekwatna do stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu popełnionego przez oskarżoną oraz nie spełnia celów w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa...”

Podnosząc powyższy zarzut prokurator wniósł- jak to sformułował o: „...zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie 1 poprzez wymierzenie oskarżonej E. K. kary 5 lat pozbawienia wolności, w pozostałym zakresie pozostawiając wyrok bez zmian...”

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy oskarżonej okazała się zasadna.

Nie budzi wątpliwości w niemniejszej sprawie, że:

W dniu 01 stycznia 2005 roku weszła w życie ustawa z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz.U. 2004 nr 251 poz. 2507). Na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 1 cytowanej ustawy grunty stanowiące własność Skarbu Państwa, będące w zarządzie lub trwałym zarządzie dotychczasowych wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego oraz ośrodków doradztwa rolniczego stały się nieodpłatnie z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego właściwych ze względu na położenie tych gruntów ośrodków doradztwa. Z kolei zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 3 ustawy pozostałe mienie będące w zarządzie ośrodków stało się nieodpłatnie z mocy prawa mieniem stanowiącym ich własność. Jednocześnie ośrodki doradztwa rolniczego, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy, podlegały właściwemu miejscowo wojewodzie.

Na podstawie decyzji Wojewody Wielkopolskiego z dnia 18 kwietnia 2006 roku, nr (...) Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego uzyskał prawo użytkowania wieczystego gruntów oraz prawo własności mienia trwale związanego z tymi gruntami w miejscowości M. o łącznej powierzchni 3,26 ha, dla których Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Nieruchomości położone w M. zabudowane są kilkunastoma pawilonami wystawowymi, a także budynkiem administracyjno-biurowo-hotelowym, budynkiem administracyjno-biurowym, budynkiem sanitariatów oraz halą namiotowo-wystawienniczą.

Decyzją Wojewody Wielkopolskiego z dnia 22 lutego 2006 roku, nr (...) (...) uzyskał prawo użytkowania wieczystego gruntów oraz prawo własności mienia trwale związanego z tymi gruntami w miejscowości G. o łącznej powierzchni 2,20 ha, dla których Sąd Rejonowy w Rawiczu prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Nieruchomość ta zabudowana jest budynkiem administracyjnym stanowiącym zespół dworski otoczony Parkiem Krajobrazowym, który wpisany jest do rejestru zabytków pod nr(...)z dnia 12 lutego 1979 roku i z dnia 2 marca 1990 roku.

Decyzją Wojewody Wielkopolskiego z dnia 22 lutego 2006 roku, nr (...) (...) uzyskał prawo użytkowania wieczystego gruntów oraz prawo własności mienia trwale związanego z tymi gruntami w miejscowości S. o łącznej powierzchni 82,82 ha, dla których Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Nieruchomość położona w S. stanowi grunty orne oraz użytki rolne zabudowane z terenem rekreacyjno-wypoczynkowym. Posadowione są tam budynki stanowiące hale wystawowe, dom zakładowy – administracyjny, paszarnie, budynek muzeum, budynek hotelowo-szkoleniowy, budynki gospodarcze, pawilon pszczelarski, ring kryty i parkur.

Okres użytkowania wieczystego każdorazowo został ustalony na 99 lat, tj. od dnia 1 stycznia 2005 roku do dnia 1 stycznia 2104 roku.

W dniu 01 sierpnia 2009 roku, mocą ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie, ośrodki doradztwa rolniczego stały się samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi, podległymi właściwym sejmikom województw. Stwierdzenie nabycia przez jednostki samorządu terytorialnego mienia Skarbu Państwa dokonywał właściwy wojewoda w drodze decyzji. Stosowne decyzje wojewody wydano m. in., co do gruntów w S. (decyzja nr(...) z dnia 15 października 2009 roku), w G. (decyzja nr (...) z dnia 15 października 2009 roku) oraz w M. (decyzja nr (...) z dnia 26 października 2009 roku). Na ich podstawie nie zmienił się charakter prawa posiadanego przez (...), który nadal pozostawał użytkownikiem wieczystym tychże gruntów.

W dniu 01 kwietnia 2015 roku (...) nabył od powiatu (...) reprezentowanego przez zarząd powiatu prawo własności nieruchomości gruntowej położonej w M. o powierzchni 0.58.20 ha. Następnie w dniu 11 czerwca 2015 roku (...) nabył kolejną nieruchomość gruntową położoną w M. o powierzchni 0,51 ha oznaczoną numerem (...). Cena nieruchomości została ustalona na kwotę 139.700 zł, płatność została rozłożona na trzy raty, pierwsza płatna do dnia zawarcia umowy, kolejne nie później niż do dnia 30 czerwca 2016 roku oraz do dnia 30 czerwca 2017 roku.

Od dnia 01 stycznia 2013 roku, na mocy ustawy o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 16 listopada 2012 r., (Dz.U. z 2012 r. poz. 1414), ośrodki doradztwa rolniczego pozostały samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi, podległymi właściwemu zarządowi województwa.

Zgodnie z art.6 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 22 października 2004r. o jednostkach doradztwa rolniczego organem wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego jest dyrektor powoływany i odwoływany przez właściwy zarząd województwa.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 tej ustawy dyrektor kieruje Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, a do jego zadań należy w szczególności opracowanie rocznego programu działalności jednostki doradztwa rolniczego, opracowanie projektu rocznego planu finansowego, reprezentowanie jednostki doradztwa rolniczego na zewnątrz oraz zarządzanie mieniem jednostki doradztwa rolniczego. Decyzje dyrektora w sprawach dotyczących mienia i gospodarki finansowej jednostki doradztwa rolniczego, przekraczające zakres zwykłego zarządu, w szczególności zbycie mienia, w tym użytkowania wieczystego, nabytego w trybie przepisów ustawy, wymagają zgody organu, któremu podlega jednostka doradztwa rolniczego (art. 8 ust. 3 ustawy).

Jesienią 2015 roku – po wyborach parlamentarnych Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformowało o planowanych zmianach w zakresie realizacji czynności nadzorczych nad ośrodkami doradztwa rolniczego i przekazaniu ich Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Uchwałą nr 1481/2015 z dnia 31 grudnia 2015 roku Zarząd (...) wyraził zgodę na zrzeczenie przez D. (...) w P. na rzecz (...) prawa własności budynków i urządzeń oraz prawa użytkowania wieczystego gruntów położonych w S., M. i G. oraz prawa własności nieruchomości położonych w M.. Wykonanie uchwały powierzone zostało D. Departamentu Geodezji, Kartografii i Gospodarki Mieniem Urzędu Marszałkowskiego (...) w P. oraz D. (...) w P.. (karty 116 – 119 akt) W uzasadnieniu uchwały wskazano, że w latach 2013 – 2015 Województwo (...) w sposób znaczny dofinansowało (...), poprawiając możliwości działań wystawowo-targowych i edukacyjnych na nieruchomościach w S., M. i G.. W sumie dotacja ta wynosiła 2 043 000 zł, a przewidywana dotacja w roku 2016 wyniesie 1 621 200 zł. „...Biorąc pod uwagę zakres i wartość inwestycji na przedmiotowych nieruchomościach oraz cel, jaki jest na nich realizowany zasadnym wydaje się włączenie tych nieruchomości do zasobu nieruchomości stanowiących własność (...). Powyższe niewątpliwie zwiększy bezpieczeństwo inwestowania w rzeczony nieruchomości przez Województwo (...), nie pozbawiając jednocześnie (...) w P. możliwości prowadzenia na tych nieruchomościach swojej działalności statutowej...” (karta 119 akt) (Nakłady poniesione na nieruchomości będące przedmiotem uchwały w latach 2013 – 2015 przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wynosiły 550 000,00 zł – karta 310 akt)

Mimo takich możliwości – przewidzianych prawem Wojewoda Wielkopolski w drodze nadzoru nie uchylił powyższej uchwały w terminie 30 dni, jako niezgodnej z prawem.

Pismem z dnia 26 kwietnia 2016 roku Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zwróciło się z prośbą do marszałków wszystkich województw oraz dyrektorów wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, by w związku z trwającymi pracami legislacyjnymi nad projektem zmiany ustawy z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego, który zakłada m. in. zmianę podległości 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego nie podejmować działań mających na celu zbycie mienia wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, w tym prawa użytkowania wieczystego. (Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego złożony został w dniu 31 maja 2016r.)

W dniu 22 czerwca 2016r. stanowisko – negatywne dla projektowanych zmian zajął Konwent Marszałków Województw RP (karty 86-90 akt sprawy)

W dniu 11 maja 2016r, oskarżona E. K. aktem notarialnym repertorium (...) działając w imieniu i na rzecz (...) w P., zrzekła się prawa użytkowania wieczystego nieruchomości oraz prawa własności wzniesionych na tej nieruchomości i stanowiących odrębne nieruchomości budynków w M., dla których to praw Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgę

wieczystą o numerze (...)/, w S., dla których to praw Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) oraz w G., dla których to praw Sąd Rejonowy w Rawiczu prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). E. K. zrzekła się również prawa własności nieruchomości w miejscowości M., dla których to nieruchomości Sąd Rejonowy w Pleszewie prowadzi księgi wieczyste o numerach (...). Łączna wartość ww. nieruchomości według stanu z ksiąg rachunkowych wyniosła 17.974.656,87 zł. Koszty aktu notarialnego w łącznej wysokości 10.900,03 zł poniósł (...).

W dniu 10 czerwca 2016 roku Województwo (...) reprezentowane przez W. Województwa K. G. i Członka Zarządu (...) L. W. oraz Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w P. reprezentowany przez D. E. K. - oskarżoną zawarli umowę użyczenia, na mocy, której Województwo (...), będące właścicielem nieruchomości w S. o powierzchni 82,82 ha, M. o łącznej powierzchni 4,35 ha oraz G. o powierzchni 2,20 ha, oddało ww. nieruchomości (...) w bezpłatne użyczenie. Zgodnie z § 4 umowy biorący w użyczenie, tj. (...), został zobowiązany do ponoszenia wszelkich kosztów utrzymania przedmiotu użyczenia obejmujących m. in. energię elektryczną, energię cieplną, wodę i ścieki, odprowadzanie wód opadowych, wywóz nieczystości stałych, podatki od nieruchomości czy też ubezpieczenie, a także innych publiczno-prawnych obciążeń związanych z posiadaniem przedmiotu użyczenia. Z kolei zgodnie z § 5 umowy, dokonanie napraw wykraczających poza drobne naprawy, a także adaptacja oraz modernizacja wymagały każdorazowo pisemnej zgody użyczającego, a koszty tych czynności obciążać miały biorącego w użyczenie i nie podlegały zwrotowi przez użyczającego, chyba, że strony zawarłyby w tym zakresie odrębne porozumienie. Umowa zawarta została na czas określony, tj. wstecz od dnia 12 maja 2016 roku do dnia 12 maja 2019 roku. Takie ukształtowanie okresu trwania umowy użyczenia pozwoliło na uniknięcie konieczności przeprowadzenia procedury przetargowej, albowiem umowy zawierane przez Urząd Marszałkowski (...) na okres nie dłuższy niż 3 lata były wyłączone z obowiązku ogłoszenia przetargu.

W dniu 22 czerwca 2016r. uchwalona została ustawa o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego. Najistotniejsza zmiana wynikająca z tej ustawy dotyczy zmiany podległości wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego. Z dniem wejścia w życie ustawy, co nastąpiło w dniu 20 sierpnia 2016r. (...), będące dotychczas samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi, stały się państwowymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną podległymi ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi.

Pismem z dnia 13 lipca 2016r, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawiadomił Prokuratora Krajowego prosząc o analizę zaistniałej sytuacji w kontekście ewentualnej możliwości popełnienia przestępstwa i podjęcie stosowanych działań w sprawie.

W dniu 22 września 2016r. Wojewoda Wielkopolski złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. i zaskarżył Uchwałę nr 1481/2015 z dnia 31 grudnia 2015 roku Zarządu (...).

Wojewódzki Sąd Administracyjny w P. wyrokiem z dnia 20 grudnia 2016r. w sprawie o sygn. akt IV SA/Po 920/16 skargę Wojewody Wielkopolskiego oddalił i uznał, że zaskarżona uchwała nie narusza prawa zarówno w zakresie przepisów ustrojowych, kompetencyjnych, materialnych, ani proceduralnych. W uzasadnieniu podkreślono także, że: „...Nie znajduje także akceptacji Sądu twierdzenie skargi, że zrzeczenie się przez dyrektora (...) prawa użytkowania wieczystego nieruchomości nastąpiło tuż przed wejściem w życie ustawy zmieniającej z 2016r., co wskazuje na sprzeczne z prawem rozporządzenie majątkiem. Ustawa zmieniająca z dnia 22 czerwca 2016r. weszła w życie 20 sierpnia 2016r. a więc po blisko ośmiu miesiącach od podjęcia przez Zarząd (...) zaskarżonej uchwały. Wniosek dyrektora o wyrażenie zgody złożony został zaś pół roku przed uchwaleniem ustawy. Użycie partykuły tuż nie znajduje w takim wypadku uzasadnienia. (...) Podstawą stwierdzenia nieważności uchwały nie może jednak stanowić naruszenie przepisów prawa nieobowiązujących jeszcze w chwili jej podjęcia...”

Przedstawiona powyżej sekwencja zdarzeń jednoznacznie wskazuje, że intencje Zarządu (...) były jednoznaczne. Podjęte działania jednoznacznie zmierzały ku temu, by prawo własności budynków i urządzeń oraz prawo użytkowania wieczystego gruntów położonych w S., M. i G. oraz prawo własności nieruchomości położonych w M. po uchwaleniu przez Sejm ustawy o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, pozostało w gestii (...), a nie przeszło razem z (...), w gestię ministra właściwego do spraw rozwoju wsi.

Jak wskazano już powyżej zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, dyrektor kieruje Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego, a do jego zadań należy w szczególności opracowanie rocznego programu działalności jednostki doradztwa rolniczego, opracowanie projektu rocznego planu finansowego, reprezentowanie jednostki doradztwa rolniczego na zewnątrz oraz zarządzanie mieniem jednostki doradztwa rolniczego. Decyzje dyrektora w sprawach dotyczących mienia i gospodarki finansowej jednostki doradztwa rolniczego, przekraczające zakres zwykłego zarządu, w szczególności zbycie mienia, w tym użytkowania wieczystego, nabytego w trybie przepisów ustawy, **wymagają zgody organu, któremu podlega jednostka doradztwa rolniczego** (art. 8 ust. 3 ustawy). Tym organem był Zarząd Województwa.

Określenie zawarte w art.296 § 1 kk „nadużycie uprawnień” jest szersze niż przekroczenie uprawnień (wskazane w art.231 §1 kk) i obejmuje zarówno działania wykraczające poza zakres udzielonych uprawnień, jak i działania formalnie mieszczące się w tym zakresie, ale wyraźnie sprzeczne z interesem mocodawcy lub obowiązkiem dobrego gospodarza (tj. dbania o interesy mocodawcy przy prowadzeniu na jego rzecz działalności gospodarczej, aby przyniosła ona zysk, a nie powodowała strat). „Niedopełnieniem obowiązków” jest zaniechanie podejmowania działań, które wynikają z udzielonego umocowania lub z zasad dobrego gospodarowania. Ocena tego, czy prowadzący cudze sprawy majątkowe nadużył udzielonych mu uprawnień lub nie dopełnił ciążących na nim obowiązków, powinna uwzględniać ich treść, która sprecyzowana jest w przepisie ustawy, decyzji właściwego organu lub umowie (pełnomocnictwie). (por. Wyrok SA w Warszawie z dnia 21.12.2018 w sprawie o sygn. II.AKa.397/2018)

Pozostając w dalszym ciągu przy powyższej terminologii i uwzględniając powyższe, mocodawcą oskarżonej był Zarząd (...). Zgodnie z obowiązującą (w chwili czynu zarzucanego oskarżonej) ustawą ośrodek doradztwa rolniczego był samorządową wojewódzką osobą prawną, podległą właściwemu zarządowi województwa. To zarząd Województwa powoływał i odwoływał D. Ośrodka. Bez zgody Zarządu Województwa D. Ośrodka nie mógł samodzielnie podjąć decyzji w sprawach dotyczących mienia i gospodarki finansowej, przekraczającej zakres zwykłego zarządu, w szczególności nie wolno mu było zbyć mienia, w tym użytkowania wieczystego, nabytego w trybie przepisów ustawy. Właśnie, dlatego wbrew twierdzeniom pełnomocnika Ministra Rolnictwa – wyrażonym w przemówieniu na rozprawie przed Sądem Apelacyjnym, to uchwała nr (...) z dnia 31 grudnia 2015 roku Zarządu (...), którą wyrażono zgodę na zrzeczenie przez D. (...) w P. na rzecz (...) prawa własności budynków i urządzeń oraz prawa użytkowania wieczystego gruntów położonych w S., M. i G. oraz prawa własności nieruchomości położonych w M., ma w tej sprawie decydujące znaczenie dla odpowiedzialności oskarżonej. Podkreślić należy raz jeszcze, że Zarząd Województwa wykonanie uchwały powierzył oskarżonej.

Działania oskarżonej podjęte zgodnie z uchwałą, którą Wojewódzki Sąd Administracyjny uznał za zgodną z prawem, nie tylko nie przyniosły strat mocodawcy oskarżonej, ale powiększyły jego majątek.

Konsekwencją wykonania uchwały i zrzeczenia się przez oskarżoną na rzecz (...) prawa własności budynków i urządzeń oraz prawa użytkowania wieczystego gruntów położonych na wyżej wymienionych nieruchomościach było naliczenie podatku VAT, a uwzględniając fakt, że czynność ta wymagała formy aktu notarialnego, to także oczywistym było, że wygeneruje ona określone koszty notarialne. Inaczej mówiąc bez czynności pierwotnej, którą było zrzeczenie, i na co oskarżona posiadała zgodę – nie powstałyby owe kolejne koszty w postaci konieczności uiszczenia VAT-u i poniesienia kosztów opłaty notarialnej. Inaczej rzecz ujmując, wykonanie uchwały bez zapłaty podatku VAT i poniesienia kosztów notarialnych było nie możliwe. Jak wynika z akt sprawy, świadomość tego mieli: K. W. (...), M. D. (1) Departamentu (...) i (...) Urzędu Marszałkowskiego, I. D. Departamentu (...) Mieniem oraz M. D. (2) Biura (...). Nie będzie, więc nadużyciem przyjęcie, że Zarząd Województwa podejmując uchwałę nr (...)z dnia 31 grudnia 2015 roku uwzględnił poniesienie przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego także i tych kosztów lub uznał, że w tym zakresie Decyzja D. nie przekracza zakresu zwykłego zarządu. Wszystkie kolejne działania oskarżonej tj. spłacenie zakupu w systemie ratałnym działek w M. o nr (...) dwóch rat o łącznej wartości, co najmniej 114.780,32 zł oraz wycofanie przez (...) w P. wniosków z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w P. o dofinansowanie tego Ośrodka w trzech projektach na kwotę 92.169,91 zł, były także konsekwencją wykonania uchwały zarządu województwa.

Nie jest też prawdą, jak przyjął w akcie oskarżenia prokurator, a w swych ustaleniach powielił to Sąd I instancji, że działania oskarżonej utrudniły prawidłowe gospodarcze funkcjonowanie (...) i wykonywanie zadań statutowych. Wykonanie zadań statutowych (...) zabezpieczone zostało, bowiem umową użyczenia zawartą w dniu 10 czerwca 2016 roku przez Województwo (...) reprezentowane przez W. Województwa K. G. i Członka Zarządu (...) L. W. oraz Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w P. reprezentowany przez D. E. K. - oskarżoną, na mocy, której Województwo (...), będące właścicielem nieruchomości w S. o powierzchni 82,82 ha, M. o łącznej powierzchni 4,35 ha oraz G. o powierzchni 2,20 ha, oddało ww. nieruchomości (...) w bezpłatne użyczenie i to od dnia 12 maja 2016r. Tak, więc (...), ani przez jeden dzień nie był pozbawiony możliwości korzystania z w/w centrów szkoleniowych, gdzie m.in. realizował swoje zadania statutowe.

Zarówno prokurator w akcie oskarżenia, jak i Sąd w pisemnym uzasadnieniu wyroku odwołują się do ustawy z dnia 22 czerwca 2016 roku o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego, która weszła w życie w dniu 20 sierpnia 2016r. Raz jeszcze przytoczyć należy stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu zawarte w wyroku z dnia 20 grudnia 2016r. w sprawie o sygn. akt IV SA,/Po 920/16, że „...Podstawą stwierdzenia nieważności uchwały nie może jednak stanowić naruszenie przepisów prawa nieobowiązujących jeszcze w chwili jej podjęcia...” Ustawa ta w chwili podjęcia uchwały nie tylko nie weszła jeszcze w życie, ale nawet nie została jeszcze uchwalona, a poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego złożony został w dniu 31 maja 2016r. – w pięć miesięcy po wydaniu uchwały przez Zarząd Województwa i 20 dni po wykonaniu uchwały.

Dlatego dużym nadużyciem Sądu I instancji jest powoływanie się na pismo Ministra Rolnictwa z dnia 26 kwietnia 2016r. i wymaganie od oskarżonej, by do tego pisma się stosowała. Na marginesie wskazać należy, że adresatem prośby zawartej w tym piśmie byli także marszałkowie wszystkich województw. Treść pisma wskazuje nadto, że i Minister Rolnictwa sam miał świadomość tego, iż prace nad zmianą ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego i proponowane w tej ustawie zmiany, mogą spowodować takie działania samorządów wojewódzkich, zarządów województw czy marszałków wojewódzkich, które będą miały na celu zbycie mienia wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, w tym prawa użytkowania wieczystego.

De facto powiedzieć można, że – chronologicznie – zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, akt oskarżenia w tej sprawie, a także wyrok Sądu I instancji oparte zostały o przepisy prawa, które w chwili czynu tj. w okresie od 11 maja 2016r. do 28 czerwca 2016r. pierwotnie do 21 czerwca 2016r. nie zostały nawet jeszcze uchwalone, a do 28 czerwca 2016r. nie weszły jeszcze w życie. W tym kontekście wątpliwość musi budzić okoliczność czy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest w tej sprawie pokrzywdzonym.

Uwzględniając powyższe w ocenie Sądu Apelacyjnego nie sposób przyjąć, że oskarżona nadużyła udzielonych jej uprawnień w zakresie zarządzania mieniem. Tym samym zachowanie oskarżonej nie wyczerpuje znamion przestępstwa określonego w art.296 § 1 i 3 kk., Dlatego też Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oskarżoną E. K. uniewinnił od popełnienia zarzucanego jej przestępstwa.

Na podstawie art.632 pkt 2 kpk kosztami procesu w sprawie obciążył Skarb Państwa.

Wobec treści wyroku odniesienie się do apelacji prokuratora stało się bezprzedmiotowe.

Marek Kordowiecki Przemysław Grajzer Sławomir Siwierski